

Piia Rekilä

18.10.2023

Dnro 001/81/2023

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Työ- ja elinkeinojaosto
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne 13.10.2023 asiantuntijakuulemiseen perjantaina 20.10.2023 klo 8.30

HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Akava ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiasta.

Työllisyys

Talousarvioesityksessä hallitus tuo esiin työlainsäädäntöön liittyviä esityksiä, joilla se tavoittelee 100 000 lisätyöllistä. Akava kuitenkin huomauttaa, että ko toimille ei ole pystytty tunnistamaan juurikaan tutkimusnäyttöön pohjautuvaa työllisyysvaikutusta, eikä toimilla myöskään saavuteta säästöjä julkiseen talouteen. Akava suhtautuu positiivisesti tarpeeseen tehdä työmarkkinauudistuksia, mutta kokonaisuuteen tulisi tuoda myös elementtejä, jotka lisäävät työssäjaksamista ja siten pidentävät työuria. Myös sovittelujärjestelmän resursseja on syytä vahvistaa.

Työssä jaksamisen lisäksi työllisyyden edistämisessä keskeistä on työelämässä olevien sekä työttömien osaamisen kehittäminen. Hallitus ei ole käynnistämässä uudistuksia, joilla vahvistettaisiin työelämässä olevien osaamisen kehittämistä ja vastattaisiin kaksoissiirtymän (digitalisaatio ja vihreä siirtymä) osaamistarpeisiin. Työelämän pelisääntöjä uudistettaessa olisi ollut tarkoituksenmukaista rakentaa kokonaisuus, jossa olisi tunnistettu myös työnantajan kasvava vastuu työvoiman osaamistason ylläpidosta. Pelkästään julkisen järjestelmän ja yksilön itsensä vastuuta korostamalla, emme pysty saavuttamaan sitä koulutus- ja osaamistasoa, jota muuttuva yhteiskunta meiltä vaatii.

Työvoimapalveluiden siirto kunnille lisää työllisyyttä vain, jos samalla varmistetaan se, että kuntien rahoitusjärjestelmä kannustaa kuntia hoitamaan tehtävää siten, että työttömät työllistyvät nykyistä nopeammin avoimille työmarkkinoille. Siksi olisi tärkeää pitää kiinni tänä vuonna hyväksytystä lakiesityksestä, eikä heikentää kuntien kannusteita työllisyyttä edistäviin toimiin. On myös syytä kiinnittää huomiota siihen, ettei palveluprosessin keventäminen johda takaisin aikaisempaan tilanteeseen, jossa työnhakijan osaamis- ja työkykytarpeet tunnistetaan vasta siinä vaiheessa, kun työttömyys on jo pitkittynyt – eli aivan liian myöhään. Tiivis palveluprosessi ihan alussa mahdollistaa työnhakijan tilanteeseen tarttumisen heti, sekä toisaalta kannustaa työnhakijaa aktiiviseen otteeseen heti työttömyyden alussa.

Vaikutus työmarkkinoihin (32.20 momentti)

Työ- ja elinkeinoministeriön Uudistuminen ja vähähiilisyys -toimintamomentille (32.20) suunnatut määrärahat tukevat elinkeinoelämän uusiutumista ja siten luovat potentiaalia tulevaisuuden työpaikoille. Panostukset TKI-toimintaan myös lisäävät tutkimusten mukaan yritysten tuottavuutta ja siten potentiaalia laadukkaampiin työsuhteisiin. Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuki tulee loppumaan tämän hallituskauden aikana. Ottaen huomioon ilmastomuutoksen torjuntatoiminnan tärkeyden, ei ole tarkoituksenmukaista enää jatkaa ko tyyppistä tukimuotoa, vaikka tämä tarkoittaisi alan yritysten kilpailukyvyn notkahdusta hetkellisesti. On varmasti myös perusteltua kysyä, että olisiko julkisen talouden tasapainottamista pitänyt hakea myös poistamalla ympäristölle haitallisia yritystukia. Tietenkin ymmärtäen, että ko tuet myös pitävät yllä osaltaan nykyisiä työpaikkoja.

Yrittäjyys

Ensi vuoden talousarvio työ- ja elinkeinoministeriön toimintamomentilta ei pidä sisällään konkreettisia uusia toimenpiteitä yrittäjyyden edistämiseksi. Sen sijaan hallitus lakkauttaa ELY-keskusten tarjoamat yritysten kehittämispalvelut vuoden 2024 alusta. Myös kansalliset alueelliset yritysten kehittämishanketuet ajetaan tulevina vuosina alas. Näin ollen tämän tyyppisen yritystukimuotoon on jatkossa käytössä ainoastaan EAKR-rahoitus. On kuitenkin huomioitava, että hallituksen ohjelma pitää sisällään useita yrittäjyyttä edistäviä toimenpiteitä ja esimerkiksi rekrytukikokeilu on parhaillaan käynnissä ja sen tuloksia vasta odotellaan. Lisäksi Akava pitää tarkoituksenmukaisena tukipolitiikkaa, joka vahvistaa yliopistokaupunkien ja niihin linkittyvien korkeakoulujen pohjalle rakentuvien tki-ekosysteemien rakentumista. On tärkeää, että Business Finland jatkaa edelleen innovatiivisten julkisten hankintojen tukimuotoja, johon osaltaan on myös tarkoitettu momentti 32.20.40 (Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen).

Akava ry:n puolesta

Piia Rekilä
yhteiskunta-asioiden päällikkö